

Příběh jedné kariéry

/Ladislav Soldán/

Guy de Maupassant: MILÁČEK, činohra Petra Bezruče Státního divadla v Ostravě, premiéra 5.června 1987.
Dramatizace a režie Zdeněk Kaloč j.h., scénická hudba Jiří Bulis, výprava Marta Roszkopfová, choreografie Jindřich Šimek, dramaturg Martin Velíšek.

Nechci zahrnout čtenáře údaji o tom, kdy ozářila světla divadelních lamp první inscenaci adaptovaného románu "Miláček" díla francouzského spisovatele Guy de Maupassanta (1850-1892) a kdy se Miláček objevil na československých jevištích. Spíše pár řádků o tom, jaké jsou základní znaky přepisu Maupassantova textu u Zdenka Kaloče, který Miláčka režíroval na scéně činohry P.Bezruče SDO v jedné z posledních ostravských premiér sezóny 1986/87. Kaloč ve své pohostinské režii právem zdůraznil především to, že příběh hry, přestože typicky francouzský, je zároveň všude možným, obecně platným příběhem jedné kariéry. Georges Duroy, tento Maupassantův "miláček žen", je tudíž prezentován jako kariérista vzatý nejen ze své doby dravého nástupu imperialismu a koloniálního útlaku, která je na scéně až do detailů věrně zpodobena /což umocňuje některé divadelní významy/, nýbrž je viděn také na stále se otáčejícím "divadle světa" - toho světa, který je sám divadlem ...

Ještě dlouho po představení mám v paměti uchovány některé prvky výpravy, neboť při Kaločových réžiích výprava vskutku hraje: ať již jsou to čtyři hlavy potentátů, jež jsou umístěny nad scénou jako plastiky, ale takto figurují i v hlavách postelí, rudé závěsy a potahy salónů, anebo židle na kolečkách, na kterých kvapem, za rachotu psacích strojů, nad nimiž jsou skloněni, přijíždějí na jeviště žurnalisté a po svých výstupech zase mizejí ... Stejně jako výprava a kostýmy Marty Roszkopfové

je v inscenaci účinná i hudba Jiřího Bulise a choreografie Jindřicha Šimka. S tou výhradou ovšem, že ne všichni herci splňují do detailu vše, co se od nich při pohybu na scéně vyžaduje. A v Kaločově režii je toho někdy až nadměrně; kromě toho představení není komorní, je zalidněno postavami různých profesí, přičemž se vedle členů souboru uplatnili i někteří aktéři hostující.

Bylo by značným zjednodušením interpretovat dějové pásmo Miláčka jenom slovy, že jde o příběh hochštaplera, který se "přes postel", v níž se nestydí střídat milenky přestárlé s málem nezletilými, snaží dostat co nejvýše - a taky se mu to daří. Nejde totiž jenom o něho, nýbrž i o jeho spojence /včetně žen/ při intrikách založených na milostné filozofii tohoto druhu. I své přátele však dokáže Miláček vypočítavě, cynicky odkopnout, zneužít, podvádět jednu ženu druhou, vyměnit stříbro za zlato. Nejde tedy jenom o onen typ podvodníka, jakým byl třeba Mannův hochštapler Felix Krull. Je důležité, že Kaločova adaptace a režie tyto rysy podtrhla a divadelně umocnila. Ne ale pouze tím, že postavu Duroye patřičně "pofrancouzštila" /to by znamenalo plošné realistické překreslení/. Je to inscenace režisérsky značně stylizovaná, klade nároky na představitele všech postav, které se objevují na jevišti.

Vskutku plastickým, ale zároveň pružně životným, intrikářským Miláčkem /Duroyem/ byl v Kaločově inscenaci Kostas Zerdaloglu. Tímto směrem, ne však ovšem s takovou bravurou a silou účinu, chtěli kráčet i herci představující postavy z prostředí, kam se Duroyovi daří proniknout; ať již šlo o žurnalisty, vojáky nebo politiky. Nebyly to tedy jenom karikatury, panoptikální loutky, v jejichž milieu, v salónech, pracovnách a hlavně v ložnicích rozehrává Miláček svou velkou hru /uvedu z nich jenom Marcelu Čapkovou v úloze Madlene Forestierové, Leku Kucharskou jako Clotildu de Marelle, Věru Janků v roli Virginie Walterové, ženy tiskového magnáta, z mužských postav vedoucího redaktora Forestiera představovaného Janem Mazákem, skvěle karikovaného poslance Laroche, jak ho předvedl Milan Sova./

Mohl bych pokračovat v charakteristice postav ze světa falešného pozlátko, ale i pravého zlata, nabytého za cenu lidské krve, kam Duroy proniká, stává se jedním ze stovek jeho vládců a principálů ... Rubem tohoto světa bohatých a mocných je prostředí živlů téměř deklasovaných, odkud Duroy vlastně vyšel. U Maupassanta a také u Kaloče není však místem, kde se zrodila Miláčkova faleš, cynismus a intrikánsství uplatňované v oblasti lásky a vůbec morálky, prostředí jeho pravého domova šantánů a děvek /Zrzky /Petra Jindřivá/ i Blondýny /Danuše Ondráčkové/. Být takový, jaký je, nenaučil se Duroy tady, ale až ve světě peněz. Nikoli nevýznamným prvkem inscenace je snaha ukázat propojení těchto dvou zemských polokoulí ... Leč pozor, Maupassant nenapsal hru naplněnou prudérií, ani moralitu! V této poloze ostravská inscenace naštěstí nekončí; ani to není představení poznamenané pesimismem a skepsí. Nad rovinu společenské komedie v něm přesahují vrcholy satiry až sžíravé, nikoli ale všechno leptající; hra je varováním před falešnými miláčky všeho druhu a všech dob.